

Nieuwe Rechtspraak

Iedereen zijn eigen koning

Door Ragner Onrust

In dit korte overzicht een eerste idee met betrekking tot een nieuwe vorm van rechtspraak. Om te benadrukken dat het hier echt om een nieuwe vorm gaat, heb ik gezocht naar benamingen voor de fasen die geheel buiten de huidige rechtspraak liggen. Ik ben gekomen tot het volgende overzicht van niveaus van rechtspraak:

1. Het lot;
2. Het koningschap;
3. De diplomatie;
4. De raad;
5. Het beleg;
6. De strijd;
7. Het besluit;

Add 1: Het lot;

Op dit niveau draagt de mens zijn eigen lot; Men zou dit ook het niveau van de goddelijke beschikking kunnen noemen. Het leven, het lot, de waarheid, God, wordt gezien als finale rechter. De benadeelde vertrouwt op de werking van het karma, het leven. Centraal staat de zelfontwikkeling en ontwikkeling van de deugden en liefde voor de medemens. Men beziet sterk de eigen rol en verantwoordelijkheid in de situatie, dat wat ervan te leren is en welke kwaliteiten men kan ontwikkelen. Men zou dit de fase van het 'tot tien tellen' kunnen noemen. Van afstand en objectief bezien. Het leren vergeven. De erkenning van de vrijheid van het individu tot in de uiterste consequentie dat er ook in vrijheid voor het boze gekozen kan worden.

Het vraagt van het getroffen individu het scholen van de waarneming, reflectie op de perceptie (gewaarwording); Mens ken uzelf. En voorts om religie in de zin van weer-verbinden met de geestelijke kwaliteiten, het laten groeien van liefde, geloof, vertrouwen. De ontwikkeling van de deugden.

Het vraagt van de samenleving het oefenen in het bieden van hulp en troost, maar ook ruimte en tijd. Ook vraagt het om een wakkerheid in de samenleving voor de noden van de individuele mensen; Betrokkenheid, openheid, interesse, aandacht.

Add 2: Het koningschap;

Indien het eerste niveau vanwege ongeduld, een nood, onvrede of vanuit een liefdevolle overweging niet volstaat, komt het volgende niveau in aanmerking. Hier proberen de beide partijen op koninklijke wijze tot concensus te komen. De partijen erkennen en ontmoeten elkaar als zelfstandige koningen, communiceren vrijlatend in de hoop overeenstemming en toenadering te vinden en tot een vergelijk te komen. Belangrijk voor deze fase is dat iedere persoon van volwassen leeftijd zijn eigen leefregels hanteert. Deze regels zullen als een individueel wetboek te schrift gesteld zijn bij het bereiken van de leeftijd van toerekeningsvatbaarheid. De regels zijn bij voortschrijdend inzicht te herzien, maar vormen toch, vanuit het standpunt van Novalis dat iedereen toch enkel zijn eigen wetten navolgt, het uitgangspunt voor deze fase. De aandacht is erop gericht of niet tegen de eigen wetten in gehandeld is. Men kan de ander het vuur aan de schenen leggen betreffende de eigen

leefregels of proberen de andere warm te krijgen voor een oplossing waar beiden mee in kunnen stemmen.

Dit niveau vraagt van de betrokkenen het ontwikkelen van het communicatie vermogen, van expressie, van de deugden wederom. Men zou hier kunnen denken aan het oefenen van de geweldloze communicatie, het geven van vrijlatende Ik-boodschappen.

Het vraagt van de samenleving de mogelijkheid tot een opvoeding en scholing van het expressie en communicatievermogen. Het opstellen van een eigen wetboek op een bepaalde leeftijd dient gangbaar te zijn. Het zelfbeschikkingsrecht van het individu moet met warme gevoelens in de samenleving verankert zijn.

Deze beide niveau's kunnen een onlosmakelijk onderdeel van het dagelijkse leven zijn en kunnen daarom ook buiten de vormgeving van de rechtspraak gezien worden. Maar naar mijn mening is het belangrijk om dit als essentiële stadia te zien van een organisch geheel. Hoewel niet geïnstitutionaliseerd, zijn dit wel fundamentele stappen die in het huidige bestel maar al te vaak (volledig) worden overgeslagen. Vandaar dat ik ze hier in het model integreer. Ik zie het als belangrijk dat de samenhang ervaren en bewust wordt. Dat het echt gaat leven als basis voor de rechtspraak en de mens zich daar ook naar ontwikkelen kan en ondersteuning in krijgt.

Add 3: De diplomatie;

Wanneer er boven het voorgaande niveau nog ongeduld, nood of onvrede resteert, kan men een beroep doen op bemiddeling door zelfgekozen bemiddelaars / rechters. Hiertoe kiest iedere wilsbekwame persoon een vertrouwenspersoon die als bemiddelaar voor hem op mag treden. De bemiddelaars van beide partijen zullen samen trachten een voor alle partijen bevredigende oplossing te vinden. Ze zullen proberen dat wat krom is te rechten. Een andere blik op de zaak, nieuwe zienswijzen, een andere verwoording van de punten, en ook de reflectie van de eigen bemiddelaar, kunnen het proces naar een oplossing voeden.

Men zou op dit niveau kunnen denken aan principes vanuit de sociocratie, het holisme, de saluto-genese en mediation, die de bemiddelaars behulpzaam kunnen zijn. Een socratische dialoog zou een goed hanteerbare werkwijze op kunnen leveren.

Het vraagt van de betrokkenen een openheid om het goede dat eruit komt op te nemen, een gevoeligheid voor het wezen van de ander en de wil om lering te trekken.

Van de samenleving vraagt het voldoende ontwikkelde mensen die als bemiddelaar op kunnen treden en het organiseren van een systeem waarin deze mensen geregistreerd staan.

Add 4: De raad;

Blijft er nog een nood of onvrede aanwezig bij een van de partijen, dan kan op dit niveau aan de zelfgekozen rechters gevraagd worden om recht te spreken. Zij scheiden dan de belangen, wegen en herschikken ze. Daaruit komt dan een schikking voort.

Dit niveau vraagt van de rechters de wil om tot een juiste oplossing te komen. Er moet consensus tussen de rechters zijn. Belangrijk hiertoe is een kunstzinnige insteek. Het beoefenen van de vrije kunsten kan een belangrijk hulpmiddel vormen.

Van de betrokkenen vraagt dit niveau de mogelijkheid tot acceptatie en loslaten. Men moet de schepping van de zelfgekozen rechters weten te waarderen, op waarde te schatten.

Van de samenleving vraagt dit niveau dat datgene wat de 'rechters' kiezen als oplossing ook een uitwerking kan hebben. Het moet geïntegreerd worden in de samenleving.

Tot dit niveau is er nagenoeg geen spraken van een institutionalisering. Dat betekent ook dat de zelfgekozen bemiddelaars / rechters dat doen op vrijwillige en onbezoldigde basis als een soort gemeenschapsdienst. Over onkostenvergoeding betreffende vervoer, communicatie, enz.

kan gedacht worden. Pas als er na dit niveau nog onvrede heerst komt een geïnstitutionaliseerd niveau aan de orde.

Add 5: Het beleg:

Indien de bemiddelaars niet tot een schikking kunnen komen, wordt de zaak voorgelegd aan een beroepsrechter. Deze hoort het verhaal, zoekt de beste oplossing en belegt die aan de partijen. De rechter doet dat wijzelijk, mede vanuit een objectief wetenschappelijke insteek en een objectief juridisch geheugen.

Dit is een geïnstitutionaliseerde vorm die dus vanuit de samenleving vormgegeven en onderhouden moet worden. Het vraagt van de samenleving om in alle daartoe nodige voorwaarden te voorzien en het beleg te bekrachtigen.

Add 6: De strijd;

Conformerend naar de principes van duurzaamheid en de natuurlijke orde, is dit zesde niveau ingevoegd als mogelijkheid om het beleg van de rechter te doorbreken indien een van de partijen of beiden het er niet mee eens zijn. Volgens 'het recht van de sterkste' kan het beleg door een strijd opgeheven worden. Hiertoe kan één van de partijen tot een duel oproepen. De vorm waarin het duel plaatsvindt zou naar mijn mening eerder het karakter van een spel / sport moeten hebben dan van een gevecht. Ook zou de andere partij ten alle tijden de handdoek in de ring mogen gooien. Ook vooraf reeds. Indien het fysieke duel wordt overgeslagen of achteraf de uitkomst wordt betwist kan men zich tot het finale niveau wenden.

Van de betrokkenen vraagt dit niveau een zeker relativiseringsvermogen. Een religieuze overgave ook aan de orde der dingen. In vroeger tijden zag men de rechte van god in de uitkomst van een strijd.

Van de samenleving vraagt dit de facilitatie en begeleiding van deze processen in een geïnstitutionaliseerde vorm. De spelregels dienen duidelijk omschreven te zijn en er moet een onpartijdig en kundig scheidsrechter zijn.

Add 7: Het besluit;

Op dit finale niveau is het de wil van de meerderheid die in een volksraadpleging de rechtsgang besluit op motief van menselijkheid. De volksraadpleging kan besluiten tot het bekrachtigen van de uitkomst van een van de eerdere niveau's of tot een geheel nieuw accept. Dit niveau vraagt van de samenleving een hoog ontwikkelde menselijkheid en sterke liefdevolle motieven.

De betrokkenen zullen dit finale oordeel moeten accepteren als zijnde de uitkomst in dit leven. Zij zullen moeten inzien dat ze daarmee feitelijk weer terug zijn op het eerste niveau en ze moeten leren omgaan met wat er is.

De samenleving moet tot in alle vezels de oordeelsvorming en de uitkomst van dit niveau in alle uiterste consequenties steunen en bekrachtigen. Over hoe groot en wijsdomvattend de volksraadpleging dient te zijn, kan men denken.

Op de hierboven geschetste wijze meen ik dat de rechtspraak op een duurzame en organische manier is vormgegeven conform de orde der dingen. Over de inhoud van het recht laat dit echter nog niet veel blijken hoewel het er alles mee te maken heeft. Immers de inhoud bepaald de vorm wel degelijk.

In de inhoud van het nieuwe recht zou men volgens mij uit moeten gaan van de duurzame orde der dingen. Uitgangspunten zijn dan het beeld van de mens, de levensvoorwaarden en de universele wetmatigheden. Hieruit zijn nieuwe Universele Rechten van de Mens te

abstraheren. Deze kunnen tot een grondwet uitgeschreven worden. Uitgangspunt daarbij zou dan volgens mij moeten zijn dat in principe de wet alleen geldt voor de verhouding tussen individuen onderling. Leidend principe hier is de zuivere gelijkheid. Dit lijkt conform de huidige rechtspraak, echter daar is de gelijkheid lang niet zuiver meer. In principe zijn buiten de grondwet alle wetboeken juist een uiting van ongelijkheid en uitzonderingen die in de rechtspraak gemaakt worden. In de nieuwe wetgeving zullen er geen andere wetten zijn dan de grondwet. Alle overige wetboeken worden opgeheven. En de grondwet is voor iedereen gelijk.

Andere rechtsvormen dan individuen bestaan niet in het nieuwe recht. Dat betekent dus dat ondernemingsrecht, verenigingsrecht, bestuursrecht, enzovoort, allemaal zullen verdwijnen. Duidelijk is dat deze nieuwe vorm van recht niet los staat van fundamentele verandering van de samenleving.

Ander uitgangspunt zal moeten zijn, een zo groot mogelijke vrijheid voor het individu. Geprobeerd moet worden om alle levensovertuigingen zoveel mogelijk de ruimte te geven. Men kan goed aansluiten bij religieuze voorschriften, filosofisch gedachtegoed en waarheidsperspectieven.

Of er voor het strafrecht een aparte vorm moet worden gevonden dient onderzocht te worden. Mijn vermoeden is dat het niet noodzakelijk is om het strafrecht als een andere vorm te zien. Wel kan men daar opening bieden om meer partijen bij te voegen. Voorts moet men rekening houden dat de verhouding tussen de partijen (slachtoffer – dader) hoogstwaarschijnlijk zo emotioneel gespannen en beladen is dat de eerste twee niveau's al direct gepasseerd zijn en professionele begeleiding van het proces noodzakelijk is. Men zou dan in dat professionele geïnstitutionaliseerde proces ook waar mogelijk de eerste niveaus nog nalopen. Daar is namelijk veel te winnen.

Een special plek in het recht zal er naar mijn mening dienen te blijven voor het kinderrecht. Hiermee erkennende dat een kind geen volwassene is, andere mogelijkheden en noden heeft en aldus ook andere rechten.

Tegenwoordig zal men misschien ook na moeten denken over de rechten van het dier en de overige natuur.